

Én dåp i to former?

En økumenisk studie av muligheten for å oppnå differensiert konsensus i dåpsteologien mellom baptister og lutheranere i skandinavisk kontekst

Sammendrag avhandling for graden PhD – Kenneth Fløistad Ellefsen

I avhandlingen utforsker jeg på hvilke premisser en differensiert konsensus i dåpsteologien kan være mulig mellom skandinaviske baptister og lutheranere. Studien tar utgangspunkt i en praktisk, økumenisk kontekst der dåpsspørsmålet ikke er løst mellom baptister og lutheranere. Den økumeniske konteksten for en slik differensiert konsensus har jeg begrenset til å gjelde forholdet mellom Baptistkirken i Danmark og Den danske Folkekirken og videre mellom Det Norske Baptistsamfunn og Den norske kirke. Målsettingen med studien er ikke å utmeisle det konkrete innholdet i en differensiert konsensus, men å presentere et underlagsmateriale som kan anvendes i en mulig, fremtidig samtale.

Avhandlingen har som utgangspunkt at den økumeniske metoden differensiert konsensus, slik den er fremstilt hos den tyske teologen Harding Meyer, kan bidra til økt tilnærming mellom baptister og lutheranere i dåpsspørsmålet. Differensiert konsensus er en måte å arbeide med økumeniske spørsmål på, og som viste seg å være særlig fruktbar for dialogen mellom den romersk-katolske kirken og Det Lutherske Verdensforbund om rettferdiggjørelseslæren. Differensiert konsensus som økumenisk metode innebærer i denne avhandlingen at det er mulig å uttrykke en grunnleggende enighet i det sentrale ved dåpsteologien, samtidig som at det er rom for å uttrykke seg forskjellig ved mer perifere sider ved dåpsteologien.

Ifølge Meyer kan differensiert konsensus vokse frem eller springe ut av den konkrete samtalen. Dialogpartnerne kommer sammen og studerer konfesjonenes sentrale tekster. Gjennom å lese tekstene til både sin egen kirke og samtalepartnerens, lytte til den andres reaksjoner, dele sine egne og deretter lese teksten på nytt, kan det skje en ny og kreativ lesning. Slik kan den hermeneutiske dialogprosessen bidra til en horisontsammensmeltning. Dialogen skal ikke bare skape forståelse og aksept for samtalepartnerens anliggende, men dialogprosessen kan bidra til at partene sammen utvikler en felles forståelse. Konsensusen blir til gjennom den felles ervervede horisont som dialogen selv utgjør.

Avhandlingen har derfor som utgangspunkt at i en mulig, fremtidig læresamtale mellom baptister og lutheranere i Danmark og Norge, kan det være fruktbart å gjøre seg bruk av teologiske tekster som allerede finnes tilgjengelig i en skandinavisk kontekst, både på baptistisk og luthersk side. I et kapittel skildrer jeg sentrale utviklingstrekk i dåpsteologien blant sentrale baptistteologer i Skandinavia. Når jeg gjør meg bruk av baptistteologer, skyldes dette at baptismens kongregasjonalistiske prinsipp fører til at det finnes få uttalelser eller en helhetlig baptistisk dåpsteologi som er vedtatt av kirkesamfunnet. Kilder til forståelse av baptistisk dåpsteologi i skandinavisk sammenheng kan imidlertid finnes i studier av tekster fra sentrale baptister, hovedsakelig i dansk og norsk sammenheng, for å belyse sentrale trekk ved dåpsteologien.

Utforskningen av luthersk dåpsteologi skjer gjennom en presentasjon av sentrale, offisielle dokumenter. Disse dokumentene er alle fra nyere tid, og består av både dåpsliturgier, utredninger og uttalelser om dåpsteologi fra offisielle organer og et utvalg av rapporter fra bilaterale læresamtaler som de lutherske folkekirkene har vært engasjert i.

Videre gir jeg en presentasjon av de læresamtaler som allerede har vært utført mellom baptister og lutheranere. Den første er læresamtalen mellom Det Norske Baptistsamfunn og Den norske kirke (1984-1989), som ledet frem til rapporten *Én Herre, én tro, én kirke – en lengsel mot én dåp*. Videre presenterer jeg en internasjonal læresamtale, som fant sted i nesten samme tidsrom, mellom Baptist World Alliance og Lutheran World Federation. Til sist presenterer jeg tre læresamtaler mellom Svenska Baptistsamfundet og Svenska kyrkan. Disse tre læresamtalene fant sted i henholdsvis 1998-2000, 2005-2006 og 2007-2010.

Utforskningen av problemstillingen og disse tekstene skjer med utgangspunkt i seks temakretser som jeg har identifisert som de temaer det historisk har rådet uenighet om mellom baptister og lutheranere. De seks temaene er: (1) Dåpen som gudshandling, (2) dåpen som nådemiddel og sakrament, (3) arvesynden som betingelse for dåpslæren (4) forholdet mellom troen og dåpen, (5) forholdet mellom ekklesiologien og dåpsteologien og til sist (6) forholdet mellom dåpen, troen og det kristne livet.

Basert på presentasjonen av utviklingstrekkene blant sentrale baptistteologer, de aktuelle dokumentene fra de lutherske folkekirkene og av de bilaterale læresamtalene fortsetter jeg å utforske de temaområder som den foreliggende presentasjonen har vist trenger en videre gjennomtenkning på henholdsvis baptistisk og lutherske side. I denne utforskningen bruker jeg

bidrag fra henholdsvis George Beasley-Murray, Anthony R. Cross, John Colwell, Stanley Fowler og Paul Fiddes på baptistisk side og Trond Skard Dokka, Harald Hegstad og Anna Karin Hammar på luthersk side. Disse teologenes bidrag anvender jeg som faglige bidrag som kan styrke mulighetene for en differensiert konsensus mellom baptister og lutheranere.

I oppsummeringskapitlet konkluderer jeg med at det er et grunnlag for en differensiert konsensus mellom skandinaviske baptister og lutheranere.